

په افغانستان کې د محلي ښوونځيو د تعلیمي پایلو او ټولنيزو اغېزو شننه (ALSE)
تحقیقاتي لنډيز #۱: د ښوونکو تشويق کچه او په افغانستان کې د محلي زده کړو پر موندلو يې اغېزې
پروفیسور ډانابردي (نيویارک پوهنتون)، جوئل ميډيلټن (برکلي پوهنتون) او سايرس سامي (نيویارک پوهنتون)

تحقیقاتي لنډيز ** دویم ټوک ** څلورمه گڼه ** مارچ ۲۰۱۸

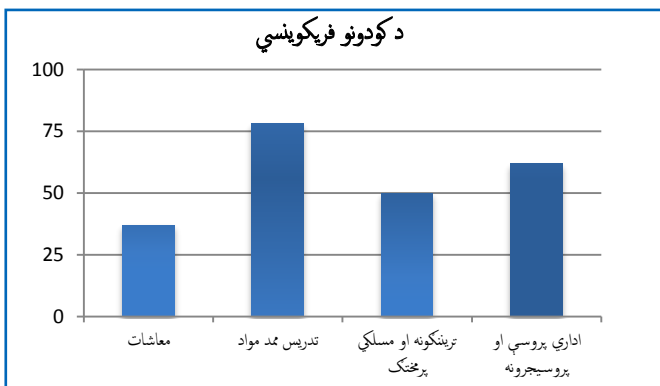
مخینه

موږ له نیمه-سټرکچرډ مرکو څخه استفاده وکړه تر څو: (۱) وپوهېږو بېلابېل تعلیمي پروگرامونه او حالتونه د ښوونکو تشويق باندې اغېز لري، او (۲) د دوی نور نه پوښتل شوي تصورات مالوم کړو چې د ښوونکو د تشويق پر کچه په مسلکي اړخ کې نور کوم عوامل اغېز لري. موږ د MAXQDA له پوستکالي په استفادې هم ډیټکټیف کړد وکړ (د عامه خدمت کولو تشويق په اړه موجود ادبيات و مالوماتو څخه په استفادې) او همدارنگه اینډکټیف کړدل مو وکړ چې په افغانستان کې د ښوونکو د تدریس څرنګوالی مالوم کړای شي.

زموږ دینا د ښوونکو تجربې او نظریات څرګندوي. په دې توګه، په خورا غني توګه راسره مرسته کوي پوه شو چې د افغانستان په ځینې خورا لیرې او کلیوالو سیمو کې د ښوونکو پر تشويق او زړه‌ماتېدلو کوم عوامل اغېز لري.

موندنې

زموږ موندنو څلور عمده تمیز مشخص کړل: د ښوونکو معاشات، د تدریس ممد مواد، روزنه او مسلکي پرمختګ، او اداري پروسې او پروسیجرونه. لاندې، جلد ۲، د دغه تمیزونو پرتلیز اهمیت ښيي. دا اهمیت له دې تر لاسه شوی چې په دغه ۲۰ مصاحبو کې دغه تمیزونو څو ځله یاد شوي او ښوونکو بحث ورباندې کړی. هر دیم به په جلا توګه په تفصیل وڅېړو.

جدو ۲ ل: د شل ښوونکو فریکویښي کړونو نه د ښوونکو معاشات: د محلي زده کړو ښوونکو او دولتي ښوونځيو ښوونکو معاشات په تخمینی توګه، سره برابر دي. اکثریت ښوونکو وویل چې معاشات یې د اساسي اړتیاو لپاره کافي دخو، ی درې عوامل وو چې په مالي توګه پر دوی اغېز لري او ممکن د ښوونکي په توګه د دندې پر دوام یې منفي اغېز وکړي. لومړی، ښوونکي د بهرنیو نه اټکل کېدونکو پېښو په وړاندې خطر احساساوه. د نه‌اټکل کېدونکو پېښو په اړه او همدارنگه د اساسي توکو د قیمتونو د ډېروالي په برخه کې یې معاشاتو کفایت ته کاوه. دویم، ځینې ښوونکو له خپل معاش څخه په اسټیډې، د ټولګي لګښت پرې کوه او په دې توګه د معاش اندازه چې ترلاسه کوله یې کېده. د پام وړ لګښت د ټولګي کرایه وه چې دوه ښوونکو له خپل معاشه پرې کوله. درېم، د هغه ښوونکو

په دغه تحقیقاتي لنډيز کې د محلي زده کړو ښوونکو د تشويق کچه په اړه کيڼي موندنې وړاندې کوي. که څه هم له محلي زده کړو څخه په افغانستان کې ټولو ماشومانو ته د کیفیت لرونکې ښوونې د تېیه کولو کار اخیستل کېږي، خو د معارف له سیستم سره د محلي زده کړو ښوونکو د یو ځای کولو په برخه کې ننګونې شته او همدارنگه د ګروپ په توګه، د دوی په اړه مالومات کم دي^۱. څېړنې ښيي چې د ښوونکو د تشويق کچه پر زیاتو تعلیمي پایلو اغېز لري چې په جمله کې یې، مثلاً، د زده‌کونکو تشويق کچه، په بریالی توګه د اصلاحاتو پلي کېدل، او همدارنگه له دندې رضایت شامل دي. له دندې څخه د ښوونکي رضایت، په خپل وار، له کې غیرضازی سره اړیکه لري. (جیزس او لیز ۲۰۰۵).^۲ ځکه نو، د ښوونکو د تشويق کچه په اړه پوهاوی کولی شي راسره مرسته وکړي هغه عوامل پیدا کړو چې له امله یې ښوونکي خپله دنده په ښه توګه ترسره کولی شي. دا ځکه هممه ده چې د هېواد سراسر د محلي زده کړو شاوخوا ۷۰۰۰ ټولګي دي او دا شمېره په زیاتېدا ده^۳. زموږ موندنې ښيي چې د دې ټولګيو پایښت په بار، او همدارنگه دا چې ښوونکي دې بالاخره له دولتي رسمي سیستم سره یوځای کړل شي، نوي پروگرامونو (مداخلو) ته اړتیا ده.

میتودونه

موږ د لاندې ځانګړتیاوو په نظر کې نیولو، عمدي سمپلینګ وکړ: ځای، عمر، جنسیت، او د تحصیل کچه په نظر کې نیولو ۲۰ ښوونکي وټاکل. دوی د ۱۵۶ مجموعي ښوونکو ښه استازیتوب کولی شو. لاندې جدول ۱ د ولایتونو په توپیر، د ۱۵۶ ښوونکو ډیموګرافیکي ځانګړتیاوې ښيي.^۴

ولایت	د ښوونکو شمېر	جنسیت		اوسط عمر
		نارینه	ښځینه	
کاپیسا	29	48.28%	51.72%	25.31
پروان	44	90.91%	9.09%	29.95
هرات	7	85.71%	14.29%	33.57
غور	26	57.69%	42.31%	25.65
بامیان	16	56.25%	43.75%	30.69
دایکندي	34	47.06%	52.94%	22.32

جدول ۱: د ښوونکو ډیموګرافیکس د السې مجموعي سمپل ته په کتو (n=156)

۱ دانابردي او لی لینډن. ۲۰۱۴. "زده کړې ته د افغان ځوانو لاسرسی پیدا کول: د محلي ټولګيو په اړه یوه تصادفي کنټرول شوي ارزونه (RCT) امریکي ایکنامیکي جورنال: اپلايد ایکنامیکس ۵ (۳): ۲۷-۴۰
 2 Neves de Jesus, S., and W. Lens. 2005. "د ښوونکي تشويق کچه مطالعه په اړه انټیکریټیډ مودل." اپلايد سیکالوژي ۵۴ (۱): ۱۱۹-۱۳۴.
 3 SIDA په وسیله د محلي زده کړو ابتدایي ارزونه
 4 د ښوونکو ډیموګرافیکي دینا چې په جدول ۱ کې ښوول شوې، د السې د لومړي پړاو په وروستی سروې چې د ۲۰۱۵ په دسمبر کې شوې وه، اخیستل شوې.

لپاره چې له کلي بهر يې ژوند کاوه، د تک راتګ (ترانسپورټيشن) لګښت هغه اضافي بار و چې په همدې موخه ورکول کېدونکي اوسني اضافي معاش يې کفایت نه کاوه.

که وزارت مور په مياشت کې يو ځل هم وليدل شي چې مور کومې ستونزې لرو، دوی مور ته لارښوونه کولی شي.... د ادارې او تدريس په اړه پرېکړې به وزارت کې نيولې کېږي، خو مور يې په اړه مالومات نه لرو. که دوی زيات راشي، دوی مور خبرولی او لارښوونه راته کولی شي. دا به هغه ننګونو کې مرسته وکړي چې مور ورسره مخ يو.

(د محلي زده کړو ښوونکي)

د تدريس مدم مواد: مصاحبه شويو ښوونکو مدم مواد له موسساتو ترلاسه کول. په دې موادو کې کتابونه، قرطاسيه، او د زده کړې مواد شامل دي. ډېری ښوونکو احساس کاوه چې د دې موادو شتون د دوی پر تدريس او د زده کوونکو پر زده کړه مثبت اغېز کړی دی. ځينې ښوونکو د دغه موادو شتون د زده کوونکو د زيات تشويق سبب وبلل او ويې ويل چې دا پخپله وار ښوونکي هڅوي او د دوی ته د وياړ احساس ښيي. نژدې ټولو مصاحبه شويو ښوونکو پوهاوی دا و چې د محلي زده کړو ټولګيو په اختيار کې مواد د دولتي ښوونځيو تر موادو زيات دي. د دواړو ترمنځ دغه توپير ممکن په راتلونکي کې له دولتي ښوونځيو سره د محلي ټولګيو او د ټولګيو د ښوونکو مدم کېدل پېچلي کړي.

ټريننګ او مسلکي پرمختګ: د محلي زده کړو ټولګيو لريوالی د دې لامل کېږي چې د دولسم پلس ښوونکو (د پوهنې وزارت له خوا ټاکل شوی معيار) پوره کړي. ځکه نو موسسات ښوونکو ته د محتوا، تدريس متود او نور ټريننګونه ورکوي تر څو د پرتليز ټيټ تحصيل اغېز کم کړي. د ښوونکو په اند، دغه روزنې هڅونې دي او همدارنګه له کار سره يې خورا څنګ لګوي. داسې هم شوي چې ځينې ښوونکو له همدې ټريننګونو په تاثر، د رسمي و غير رسمي زده کړو فرصتونو لټه کړې ده. يو ځل بيا، د ښوونکو په اند په دولتي ښوونځيو کې د مسلکي پرمختګ او روزنې ورته فرصتونه په پرتليزه توګه کم دي. يو شمېر ښوونکو د دندې له موقوتوالي څخه هم خپله اندېښنه څرګنده کړه او له معارف سره يې د دايمي دندې هيله څرګنده کړه. اوس، د محلي زده کړو ښوونکي د دې لپاره چې رسمي تشکيل ته داخل شي، خورا کم فرصتونه لري.⁵

اداري پروسې او پروسيچرونه:

په اخر کې، ښوونکو له موسساتو سره د دوی د تجربې او هغه اداري پروسيچرونو او تګلارو په اړه چې معارف کې دي (او د محلي ټولګيو ښوونکو باندې هم تطبيقيږي)، خبرې وکړې. د منظم محالوېش له مخې مکررو نظارتونو پر ښوونکو ځانګړی اغېز درلود. دغه ليدنو، د ښوونکو، موسساتو او معارف ترمنځ منظمه اړيکه رامنځته کوله؛ ښوونکو د موسساتو له خوا مکرر نظارت ستاينه وکړه او د معارف له خوا د نظارتونو د زياتوالي هيله يې څرګنده کړه. همدارنګه، د پوهنې وزارت مسئولينو سره د کتنو او اړيکو نشتوالی د دې لامل شوی و چې يو شمېر ښوونکو د معارف د پروسيچرونو په اړه زيات مالومات نه ولري.

د معارف له خوا د نظارت زياتوالی به د دې ستونزې په له منځه وړلو کې او همدارنګه د معارف په وړاندې د ښوونکو د مسئوليت احساسولو کې مرسته وکړي.

5 د تشکيل اصطلاح په افغانستان کې د ملي خدمتونو لپاره کارول کېږي چې له مخې يې د ښوونځي ښوونکي استخدامېږي.

“... دوه کاله مخکې، مور يو ليتر طبيعي کاږ په ۳۵ افغانۍ پېرل، بيا چې ترڅ يې لور شو، په ۴۰ شوه... اوس حنا په دوبي کې مور يو ليتر طبيعي کاږ په ۶۵ افغانۍ اخلو. ما به د موټرسېکل لپاره تېل يو ليتر په ۴۰ افغانۍ اخيستل، اوس يې قيمت ۵۰ افغانۍ ته لوړ شو... هر کال لوړېږي. ځکه نو زموږ معاشات کافي نه دي.”

(د محلي ټولګيو ښوونکي)

وړاندیزونه

زموږ موندنې څرګندوي چې يو لړ مداخلو او پانګونو ته اړتيا ده څو د محلي زده کړو ښوونکي ملاتړ وشي او دولتي سيستم ته د محلي زده کړو ټولګيو له ادغام سره دا زده کړې پايښت ومومي.

● **نظارت مهم دی.** د پوهنې وزارت له خوا د دې ټولګيو زيات نظارت د دې لامل کېږي چې ښوونکي ځانونه حيايه شوي احساس کړي او، لا هممه دا چې، دوی به د معارف په وړاندې د زيات مسئوليت احساس وکړي. دغه ليدنې به د دې لامل شي پوهنې وزارت کې به د محل او ساحې له حقيقتونو پوهاوی زيات شي او دا به پخپله وار د تعلیمي ننګونو په وړاندې د معارف غبرګون ښه کاندې.

● **د محلي زده کړو ټولګيو غواړي چې د معارف سيستم سره د مسلکي پرمختګ او ټريننګونو له لارې يوځای او رسمي ښوونکي وبلل شي.** په دې پار، په دولتي ښوونځيو کې د ښوونکو ټريننګونو ته د محلي زده کړو ښوونکي بلل، د زده کړې حلقې او نور فعاليتونو څخه کار اخيستل کېدای شي چې د محلي زده کړو او دولتي ښوونځيو ښوونکي سره نژدې کړي. چې اړتيا يې وي او غوښتنه ځينې وشي، موسسات ممکن له معارف سره کار وکړي څو د ښوونکو کثيف لرونکي روزنه ترتيب کړي څو هم د دولتي ښوونځيو او هم د محلي زده کړو ښوونکو ته ورکړله شي. که ټريننګونه معياري شي، بيا نو د محلي زده کړو د ښوونکو اشتراک به له پوهنې وزارت سره مرسته وکړي دوی په رسميت وپېژني او همدارنګه په راتلونکې کې دوی د رسمي تشکيل برخه وګرځي.

● **د موسساتو او دولت له خوا اداره شويو ښوونځيو ترمنځ د منابعو توپير ممکن د ښوونکو پر پاته کېدو، منفي اغېز وکړي.** موسسات کولی شي دغه توپير له منځه يو سي. داسې بيلګې شته چې ښوونکي او محلي شوراګانې په ګډه کم لګښت لرونکي مواد تشخيص کوي (مثلا، کم قيمت لرونکي د حساب څښتنې، يا د ساينس زده کړو لپاره په محل کې له نباتاتو استفاده). موسسات چې د مسئوليتونو انتقال باندې کار پيلوي، ښه به وي داسې منابع تشخيص کړي چې شتون او پيدا کول يې ټولګيو ته سخت نه وي.

● **معاشات او په ښوونځي کې منابع د ښوونکو په هڅونه کې مهمې دي.** داسې معاشات چې په مالي توګه ښوونکي ډاډمن کړي، مرسته به وکړي ښوونکي خپله دندې ته دوام ورکړي. خو، د ټولګي ضروري موادو شتون مهم دی. د منابعو شتون د ټولګي د اغېزناکتوب احساس پيدا کوي، او له کفایت کونکي معاش سره، د ښوونکو رضایت او ژمنتوب زياتولی شي.

د دغه راپور ليکل کېدل د امريکا متحد ايالاتو پراختيايي ادارې USAID له لارې د امريکا متحد ايالاتو د خلکو د مرستې په واسطه ممکن شول. د دغه راپور محتوا د د محلي ښوونځيو د تعلیمي پالو او ټوليزو اغېزو شننې ALSE پروژې مسئوليت دی او په حقي توګه د USAID او متحد ايالاتو د دولت نظر نه څرګندوي.